

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZAR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken Februárius 10-dik napján, 1815-iki esztendőben.

E l b a.

Erről a' nevezetes szigetről mostanság e' képpen írt két Anglus utazó: —

Soha se' gondoltam volna, így szóll az egyik, hogy ezen szigeten a' természeti eleveenség, vagy a' plánták országa, illy szép, a' föld illy termékeny, az ég-aj (clima) illy kellemes, a' várak illy erősek, 's a' vashányák illy gazdagok legyenek. Száz font vas kő ad 75 font tiszta vasat. A' bányákat körülvevő hegyek úgy fénylenek mint a' tükör mikor a' nap rá süt; mint ha mindenütt béhintve volnának tsillámpórral. Ezen bányák között van Nápoleonnak egy kis múlató épülete, a' hol leggyekrabban fölöstökömöznü szokott. Egy dolgozó, egy nappali, közöfeges, és egy háló szobából áll az egész épület. A' fő város Porto Ferrájo; a' leg szebb város 's leg gyönyörűfegebb kikötőhely mind azok között, mellyeket valaha láttam. Mikor az ember a' tengeren erre felé közelít, leg előbb tsak a' vár' erősségei tűnnek szemébe, vagy két házzal egygyütt; egy nyelv formára a' tengerbe bényúló föld mellett elevezvén 's a' belső kikötőhelybe, a' melly minden felől magas hegyek által oltalmaztatik, béérkezvén, ekkor látja meg a' szép várost, a' melly karimáson emelkedik fel a' bányák felett. Ezek nagyon erősek. A' Császár közön-

séges lakó háza, melynek egy részit még most építik, minden más háznakal magasabb, a' hol számos testörzöket szemlelvén meg, egygyik közzülünk meg szóllított egygyet, kérdvén, hogy hát mint tettszik neki a' város? — A' szakállas szájú testörző elebb egy keveset morogván, így felelt: — „Itt nem oltso semmi, tsak a' hal és bor; a' bust Pion binnóbol kell hozatni.“ — Napoleon minden reggel felkel 4 órakor, kilovagol, azután olvas, sétál vagy ide 's tova jár egész nap. Este 8 órakor fekszik-le. Ebédre majd minden vasárnap magához hivat a' városi lakosok közzül néhányat. A' Császári Saszimert megtartotta, hanem famillai, házi, vagy is inkább forma-sziónek fejért választott, melyre a' Sas ki van varva, három a' felett lebegő méhekkal. Porto Ferrájoból Longonébe mentünk. Az út, mellyen ide mentünk, igen derek; Napoleon tsináltotta. Utunkban szembe találuk a' Császárt egy fedetlen kotsiban. Ő maga, mint ez előtt szokott volt úlni, most is egyedül útt hátul. Velle szemben a' Stáb-jához tartozó ket Generálisok ültek. Mint a' tekintete mutatja, igen egészege és vidám. A' kísérei, a' kik a' szekér után lovagoltak, 6 személyyekből, Mammelukokból, katona tisztékből, 's polgáriakból állottak.

A' másik útzónak szavai ezek: —,

„Ei ba szigete magas hegyekből és völgyekből áll; Porto Ferrájó egy hegynek oldalán épült, melynek két magasabb tetején két kastélyok vannak. Ezek között van a' Napoleon, két emeletű és 7 ablakos szemöldökü, nem pompás háza, a' melynek egyik oldala felől a' kopasz hegyeket és a' maga fő városát, más felől pedig a' tengert és az azon túl lévő szároz földnek partjait szemlélheti. Egy mellette oldalfélt lévő még kissebb épületben lakik Madám az anyja, és Borghése Herizegné; egyedül csak ezek vannak véle a' familiából. A' Generálisok is majd mind oda hagyták lassanlassan, a' nevezetesebbek közül csak Bertrando t lehet még véle látni. Az úgy nevezett régi testőröz seregbeli Granadírosok közül is csak valami 600 van még véle, a' többek mind elszóktek tölte. Ezeknek meg van még a' régi formaruhájok, csak a' kokárdájok veres és fehér, három fejerre varrott mebekkel. Vannak még véle egy Ágyuzó csapat, egy Lántsás svadron, a' melly nagyobbára Lengyelekből áll, egy Korfikai Battalion, és néhány Németek. Hagytak néki időtöltés végett egy 18 ágyus hajót is, mellyel gyakran kivez tengeri mulatságra. Egy Anglus Frégát, melly az én oda érkezésemig a' kikötőhelyben volt, ekkor elevezett onnét, 's csak más nap érkezett oda egy más Anglus Fregát. Egy Anglus Oberster és egy Kapitány szünetlenül Porto Ferrájóban tartózkodnak; csak ezek és a' kikötőhelyben tartózkodni szokott Fregátnak Kapitánnya azok az idegenek, kiknek az Udvarhoz való bemenetel szabad. Semmi más idegent nem bocsát Napoleon magához, másnak még csak a' házához közelíteni sem engedi. Én azoközben tsakugyan néhány versben jólszemközt néztem őtet, és igaznak találtam azt, a' mit közönségesen beszéllenek rólla, hogy nagyon megerősödött, meg épült.

Egész öltözete olyan, mint régen volt, mint lefestve mindenütt látni lehetett.

Frantzia Ország.

A' mit arról a' Raucourt nevű komédiás léányzórol írtak újságaink, a' ké a' Sz. Rokchus templomabeli Plebánus Párisban eltemetni nem akart, ők az tsak magános tudósítások után írták eleintén, várván, hogy mi módon fog a' dolog egészszen világosságra jöni. Most már, mint bizonyost, ezeket írják egész hitelességgel. —

„A' nép ezen temetésnek alkalmatlanságával a' templomba teljességgel bé nem bocsátatván, a' templom' ajtaját valósággal bé törte, 's eleintén a' padokat székeket, öszsze törte. A' Párisban őrizeten lévő katonák közül is sokan voltak a' lármázó nép között, a' kik csak történetből vétehető volt erre felé. A' Sz. Rochusi Plebánus annyival hibásobbnak tartatik, hogy eleintén, mikor a' halottas sereg már a' templom felé útnak indúlt volna, még a' templomban lévén meg parantsolta az egyházfinak, hogy a' halotti kísérő sereg' előjáróinak adja tudokra, hogy az Ekklesia' (Canonicus) törvények szerént semmi fele komédiás személyt nem szabad a' templomba vinni, és őket más helyre akár hová eltemethetik, csak az Ekklesia' temető helyeibe; zintermekbe nem. A' Plebánus ezen nyilatkoztatás után eltűnt a' templomból: az egyházfi pedig véghez vitte a' mit rábíztak. A' mi a' népet illeti, e-között semmi meg hasonlás vagy különböző vélekedés nem volt: az egész sokaság egy szívvel lélekkel sürgetve kívánta, hogy nyissák a' templom ajtaját, és vigyék véghez a' halottal az utolsó ajtatosságot. Az is igaz, hogy számos papi személyek, kik történetből az utzákon előlálattattak, a' Sz. Rokchus' templomába menni kényszerítették, hogy mondjanak ott halotti misét: de ő az azzal mentettek magokat, hogy nékiek nőtessen arra jussok, hogy olyan templomban

halotti misét mondjanak, a' hová ők szolgálatra rendeltetve nincsenek. Azonközben végeztetre tsakugyan ezen papok is kén-telenítették azon Udvari Alamisnárius mellett ministrálni, a' kit a' Király mise mon-dani oda küldött: a' sekrestyében pedig sok gyertya készen találtatván; ezek a' tem-plomban 's a' templom előtt álló sokaság között, mint hogy a' népek tsak egy ke-vés része térhetett-bé a' templomba, kiosztattak 's meggyújtattak. Elvégződven a' templomi ájtatosságok, a' véghetetlen so-kaság a' Párisi utzákon által egész a' teme-tőig kiki-verte a' halottat égő gyertyákkal. Mint hogy talám tartani lehetett, hogy az úban vagy a' temetőnél újabb akadályok adhatják elő magokat, tehát némiméü kí-sérők is adattattak a' keserves sereg mellé: de legkissebb akadály sem adta magát elő. A' holt test tisztesen letétezt a' közönsé-ges temetőbe.

Egy magános levélben, mellyet az Ul-mai Allgemeine Zeitung ezen történetről (minthogy a' Párisi újságokj nem irtak rólla), kiadott, 's a' mellyet a' Béisi Udvari újság is kibirdetni méltóan tartott, még a' következő megjegyzések is elő fordul-tak: A' Sz. Rokhusi Plébánus a' népek szabad gondolkozású része előtt már ennek-előtte is rossz hírből volt, 's előre gondol-ni lehetett, hogy a' régi rendtartásoknál 's képzelődéseknél fogva akadályt fog ezen komédiás személynek rendes elfemettetése eleibe tenni, a' melly egyéb eránt annyí-val váratlanabb volt; hogy a' szóban lévő Plébánus úr ezen személytől tsak a' múlt télen is 6000 Frankot vett által, mint ala-misnát; nem régen pedig a' megszentelt kenyérnek kiosztására is ugyan ezen sze-mélyt nevezte volt ki, mellyért ez, mint-hogy a' munkát meg nem tehette, 26 La-josarayokat ajándékozott. Ugyan ezen Plébánus úr ennekelőtte 7 esztendővel is bészárta volt, egy komédiás aszszonynak holt teste előtt, a' templom' ajtaját, a' mel-

lyért ötet Napoleon hat hónapokig a' Semináriumba vitette. A' mostani alkalmatossággal annyira meg bosszankodott volt ellene a' nép, hogy e' féleket kiáltozott: A' lámpásfára véle! a' lámpásfára! Azt gon-dolta volna az ember, hogy a' revoluzió-nak kezdetén van az 1789-dik esztendő-be. Ezen szorongató lármázás között vontat-ei magát a' Plebanus a' sokaság elől. Érkezett volt egy lovas tsoport is a' lármá-nak letesdesítésére, de minden erőszak-tel nélkül eltávozott, és a' Király' böltses-sége, mint már közelebről megíratott, min-deneknek meg elégedéfeket meg nyerte, 's véghetetlen éljen! kiáltás által dűfőit-tetett telekedete.

Két nevezetes per vontat magára mos-tanság a' közönséges figyeimetességet, mellyek közül egygyiknek Excelmans nevű Generális, a' másiknak a' Hollandiai volt Királynak idősebb fia a' tárgya. Az első már lefolyt Lillében egy katonai ítélszék előtt; a' másik felett most vetel-kezik a' Prokátorok. Az Excelmans ügyé summásaa ennyiben áll: —

Excelmans sok esztendőig Adju-tánszkodott a' mostani Nápolyi Király mel-lett, a' ki őtet nagyon betsülte. Azután a' régi testörző sereguél osztályos vezérséget kapott, 's magát sok versben megkülöm-böztette. Végre minden valóságos hivatá-lnak folytatása nélkül élt Párisban, a' hova házassodott volt. A' múlt Dec. elején ma-gához hivatván őtet az akkori hadi Minis-ter, jelentette neki; hogy egy levelét, mel-lyet ő Lord Oxford által a' Nápolyi Ki-rályhoz akart küldeni ezen Lordnak írásai-val együtt az úban elfogták legyen, melly levelet a' Király maga is olvasván, azt rossz-nak találta, hanem a' Generalisnak előbbé-ni szolgálatait tekintvén, most ezen dolog-ból semmi további következtést tsinálnem; akor; intvén azonban őtet a' Minister, hogy más alkalmatossággal vigyazóbb legyen. —

A' dolog ekkor ennyiben maradt, hanem nem soká azután D u p o n t helyet: S o u l t lévén Ministerré, ő ezt a' dolgot újabbán elő vette; legelőbb is, Excelmans magához hívatta, 's keményen szólván neki megparantsolta, hogy az Udvarnál többé meg ne jelenyen. Azután fél fizetéssel nyugodalomra bocsátotta, 's azt parantsolta, hogy vegye útjat Párisból Bar városába, a' hová való. A' Generális ezt megértvén azonnal a' Ministerhez ment, de három órányi várakozása után is bé nem bocsátott; tehát levelet írt hozzá, melyben jelentette, hogy ő ugyan Párisi lakos, de a' Király' parantsolatjára még is haladék nélkül elmenne Bar városába, ha attól nem félne, hogy feleségének, a' ki gyermekágyban fekszik, az a' miatt való megijedés megárthat; tehát idő haladást kér, annyi-val is inkább minthogy már felfizetésre tette lévén, tsak ennél fogva is jussa volna a' Párisban való maradhatásra. Más nap egy bátorságra ügyelő tisztet küldött hozzá a' Párisi Komendáns Gen. G r u n d l e r, olly parantsolattal, hogy házában őrizze Excelmans t. Ezt a' tisztet nem soká egy más politizai tiszt, 's végtére egy politizai közkatona váltotta-fel. Azalatt egy második levelet vett Excelmans a' Ministertől azeránt, hogy haladék nélkül induljon útnak Bar felé, a' hol további újabb parantsolatot várjon. Így telvén-el 5 napok, Dec. 20-dikán reggeli 3 órakor 20 vagy 30 politizai katonák jelentek-meg a' Generális ajtaja előtt, de ő ezeket bé nem bocsátotta; végezetre 9 órakor egy tiszt ment-bé a' szobájába 6 politizai katonával, a' ki minden ott lévő személyeket eltávozni parantsolt, a' Generálistól papírossat téntát pennát elvett, a' ház' ajtaja' eleibe strázsát állított, a' ki senkit se' ki se' bé nem bocsátott; még Generális L a n u s s é h e z sem, a' ki hasonlóképpen ezen házban lakott. Még a' Prókátort sem bocsátották-bé, a' kit azért hívatott oda Excelmans, hogy a' történetet írás-

ba vegye; végezetre tsak egy Notárius (Tábirászt) bocsátottak-bé hozzá nagy későre. Most már maga a' Párisi Komendáns Grundler jelent-meg nálla, jelentvén, hogy ötet a' Minister Marschal S o u l t parantsolatjából Soissons városába akarja őrzők által kísértetni. Excelmans azt kérte ekkor Grundlertől, hogy vitesse tsak a' Párisi Státusfogházba, és ott láttasson törvént reá. Grundler ellenben javasolta neki, hogy engedelmeskedjék, mint-hogy a' Király tsak az azelőtt való este tudván-meg a' Minister' lépéseit, kétség-kívül nagy meg elgödéssel fogná hallani a' Generális' engedelmeskedését. Azt is javasolták Excelmansnak, hogy meonyenki a' szomszéd faluba, betsületere fogadván, hogy onnét el nem távozik. Ezt meg is akarta tfelekedni, de ismét parantsolat érkezett a' Ministertől, hogy haladék nélkül vigyék Soissonsba. Ekkor nem látott Excelmans egyéb menedéket annál, hogy egy ablakon kimenvén egy kőfalon által mászott 's útát vesztett, a' nélkül, hogy a' házában lévő vigyázók észre vették volna, kik közzül a' köz emberek a' külső szobában voltak, a' tiszt pedig, a' ki az Excelmans szobájában volt, szunyadt, a' ki végezetre felsekvenvén mergiben még a' Generálisnét is felköltette az ágyából, melybe négy héttől fogva feküdt, 's még azt is megvizsgálta, hogy valyon nem abban rejtettene-e el magát a' Generális. Hogy ő ezen történet után még a' Törvényhozó kamarák eleibe is vitte az ügyét, de a' mellyek azt nem vették-fel, tudjuk a' régibb újságokból. Végezetre nem lévén egyebet mit tenni, alája adta magát egy katonai ítélőszéknek Lillében, a' melly ötlet, közönséges megegyezéssel, felszabadította a' vád alól. —

A' vád, mellyet Soult ellene a' Királynak beadott, 's a' mellyre nézve ő ítélőszékek' eleibe állítatott, ezekből a' pontokból állott: — 1) A' Generális a' maga

előjáróinak engedelmek nélkül, holott ő az első lovas Osztály' fő Inspektora volt, levelezést folytatott az ellenféggel, az ellenféggel mondom, mivelhogy Felséged Murat Joakimmet Napolyi Királynak lenni még meg nem esmérte. Ha csak egy Felségeddel a tyafias vagy Szövetféges Fejedelmekkel levelezett volna is, úgy is pirongságot érdemlene. — 2) Ő Spionkodásba elegyítette magát, mikor azt írta Murat Joakimnek, hogy vitéz tisztek ezerei, a' kik az ő oskolájában formáltattak, állottak volna elő az ő meghívására, ha a' dolgokon illy szerentsés változás nem történt volna. — 3). Olly dolgokat is írt, melyek a' Felséged' személyt és hatalmát meg sértik. — 4). A' Ministernek, a' ki ezen tárgyra néve hozzá a' Felséged' nevében parantsolatokat küldött nem engedelmeskedett. — 5). Végezetre azt a' hitet is meg szegte, mellyet, mint a' Szent Lajos Királyi és Katona Rendjének tagja akkor letett, mikor azt Felségedtől kapta.

Excelmans így felelt ezen pontokra. Az 1-sőre, hogy ő semmi ellenséggel nem levelezett, mivelhogy akkor, mikor ő a' Napolyi Királyhoz a' levelet írta, Francia országnak ellensége egy Hatalmaság sem volt. A' 2-dikra, hogy ő az ilyen vádra nem felelhet semmit. A' 3-dikra, hogy az a' nagy tisztelet, mellyel ő a' Fr. Király' személyéhez viseltetik, néki meg nem engedi azt, hogy ő Felsége eránt valami megbántó dolgot irhasson, és hogy abban a' levélben csak egy szó sem találattik, a' melly a' Fr. Királyt illeti. A' 4-dikre, hogy ő csak egy parantsolatnak nem engedelmeskedett, a' melly ötet számkivetésbe akarta küldeni, úgy ítélvén, hogy a' Ministernek niutsen jussa arra, hogy ilyen parantsolatokat adjon-ki. Az 5 dikre, hogy ő nem tudja miben álljon az a' hún, a' melly itt néki tulajdonítottatik.

Itt következik az az egész levél is, mellyből Minister Soult az Excelmans

ellen való 5 vádpontokat csinálta, t. i. a' mellyet ez a' Napolyi Királyhoz akart küldeni: —

„Sire! Azólta, hogy a' kedvetlen körülállások Felségedtől eltávoztattak, semmit nem tekinthetem légyemelegséggel, a' mi Felségedet illeti. Most az A. úr alkalmatosságát a' Felséged eránt való egész tiszteletemnek megbizonyítására kívánom használni. Engedje-meg Felséged, hogy mindeneknek előtte a' magam és familiám azon való örömtünket kinyilatkoztassam, hogy Nápolynak állapotja egészen a' Felséged' kívánságával és javával megégyezőleg végződött-el. Hígyje-meg Felséged, hogy szép országának körülállásaira néve senki nem nyughatatlankodott inkább, mint az én familiám. De köszönet legyen a' Felséged' egy illy nagy Királyhoz méltó hériosi áthatosságának 's maga alkalmaztatásának: Europa kényszerített megemerni Felségedet.

„Ha ilyen jól nem ütöttek volna is ki Felségedre néve a' dolgok, csakugyan könnyű lett volna Felségednek olly szép és vitéz seregekkel, a' milyenek a' Felséged seregei, a' maga koronájának hetsületét megszerezni, mellyet csak tulajdon tálentomainak 's nagy virtusáinak köszönhet Felséged. Egyeb eránt a' Felséged oskolájában es szemei előtt formalodott vitéz tiszteknek ezerei elő siettek volna a' Felséged első jeladására, hogy Felségednek segítségül legyenek, és örvendettek volna, hogy az ő Felséged eránt való haldacosságokat és tsudálkozásokokat megbizonyíthatják, mellyeket mind végig fenn fognak tartani Felséged eránt. A' mi engemet illet, a' ki ezen indúlatoknak méltóképpen még sokkal nagyobb méretek szerént részese vagyok, csak a' magam leg belőbb ohajtásomat teszem mind ezekhez, a' mellyel a' Felséged ditsőségét 's fényes familiájának boldogságát örökké kívánni meg nem szünök. Sire! Kérem Felségedet, erről

való bizonyításomat 's leg nagyobb nyásas-
sággal való tiszteletemet méltóztassék el-
fogadni, mellyel egész életemben leszek
a' Felseged legrégebb és hűségesebb. szol-
gája — „

„*Excelmans.*”

Az ítélő bírák nem csak büntelennék
lenni találták és feloldozták *Excelmanst*
a' vád alól, hanem azt is meghatározták,
hogy az ő ítélet-tételek 500 exemplárban
ki nyomtattassék és kiosztattassék. *Excel-*
mans pedig a' maga szabadon való. bocsátá-
sát legelőbb is arra fordította, hogy a'
Királyhoz menvén, megköszönte, hogy né-
ki hatalmat engedett arra, hogy ártatlansá-
gát megmutathassa, 's továbbra is ajánlotta
a' maga megsérthetetlen hűségét.

Olasz Ország.

Ravennából ilyen jeles dolgot ír-
nak Jan. 9 dik napján: —

„Kevésbe maradt-ei, hogy egy tör-
ténét, melly magában csak tsekelység, igen
szomorú következeseket nem vont itt maga
után. Három személyek meg jelentek a'
Podestánál, azt mondván, hogy ők Velen-
czéből jönnek; elő mutatták a' Velenzei
Kormányazónak Hertzeg Reusznak pa-
rantsolatját is, melyben ők úgy voltak le-
íratatva, mint Magyar Nemesek, a'
kik, mint az Austriai Császár biztosai azért
mentek, hogy azon Olasz tartományokban,
mellyek most Austriai Országlás alá estek,
a' mesterség' ritka szerzeményeit őszkeze-
ressék és Bétsbe vigyék. A' parantsol-
tatban név szerént fel voltak téve az Apol-

lónia martirságának híres képe, mellyet
Dominichino festett, és a' Boldog-
ságos Szüz' ménybemenetele, olly ren-
deléssel, hogy a' Podesta ezeket adassa ál-
tal a' biztosoknak, az első a' Püspöki az
utóffót a' Sz. Péter templomából. A' Po-
desta ugyan tudta, hogy melly nagy tiszte-
letben tartatnak itt ezek a' képek, de nem
mert a' felsőség' parantsolatjának nem en-
gedelmeskedni, le akarta vétetni a' képe-
ket; a' pép mérgeledött, a' templomba
öszfe gyülekezett, 's az Austriai Ország-
loszek ellen illetlen szókra fokadott, 's a'
biztosok' élete veszedelembé forgott, mind
addig, míg a' Podesta meg nem ígérte,
hogy nem viszik-el a' képeket, 's a' bizto-
sokat a' maga házához hívta, a' hol tova-
bi beszélgetésközbön gyanakodásra talált
okot, mellyet az is nevelt, hogy a' bizto-
sok nagyon sürgették az onnét való eltá-
voztatást. A' Podesta azonközben mind
addig tartóztatta őket, míg Velenze-
be irván onnét választ nem vett, a'
melly végezetre megérkezvén, a' volt a'
foglatatja, hogy Hertzeg Reusz ezen
Magyar Nemes Biztosokból 's ezeknek
a' szép mesterség' ritka műveinek ősz-
szeszedegetésére lett küldetésekből sem-
mit nem tud, a' kiket tehát a' Podesta
fogságra küldvén, kijött, hogy ők három
Ragusai 'Sidók legyenek, a' kik tudván
hogy Ravennában még semmi Austriai Fő
tiszti kar nintsen, az alkalmatosságot hasz-
nálni 's a' drága képeket elvinni akarták.
A' népnek megnyugtatasára azonnal kiállitot-
ták őket a' pelengerre: de továbbat még
egyéb büntetést is fogaak érdemek szerént
kapni.

Febr. 8-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 289 forintot Váltó-
tzedulában. Egy Cs. aranyért 13 forintot 23 1/2 krt.

Itt a' marha husnak fontja Februáriusban 17 krajtzárra határozatott.